

Megszületett az első ítélet a délvidéki magyarok állampolgársági próbapereiben: hatásköri hiba miatt új eljárásra kötelezték az igazságügyi és rendészeti minisztert, az érdemi döntés elmaradt

2008. június 07.

NJA hír, 2008. június 6, Nemzeti Jogvédő Alapítvány (www.nja.hu)

A Fővárosi Bíróság 2008. június 6-án hozott jogerős ítéletével megsemmisítette a BM Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal által a Nemzeti Jogvédő Alapítvány ügyvezetője, Gaudi-Nagy Tamás ügyvéd által képviselt szabadkai Kiss házaspár ügyében kiállított nemleges állampolgársági bizonyítványt, egyúttal új eljárásra és ötvenezer forint perköltség megfizetésére kötelezte az igazságügyi és rendészeti miniszter alperest. Az indok hatásköri hiba: a hivatal anélkül járt el önállóan az ügyben, hogy hatáskörét jogszabály megállapította volna. Az ítélet tehát nem a magyar felperesek állampolgárságának fennállását, hanem az állampolgárságuk elvesztését megállapító okirat érvénytelenség állapította meg. A magyar állampolgárság kérdésében ezért érdemben nem is tudott állást foglalni a bíróság, erre csak azt követően lesz mód, ha szabályszerűen kiadott bizonyítvány képezi a per tárgyát. A Kiss házaspár kálváriája és küzdelme tehát folytatódik. Három további, délvidéki magyarok által indított hasonló próbapertben is ugyanilyen döntés várható idén szeptemberben.

Előzmények: Kiss L. és Kiss E., egy szabadkai magyar házaspár 2005. októberé; kőben indított közigazgatási pert a belügyminiszter, és a BM Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal ellen azért, mert esetükben az állapították meg, hogy ők magyar állampolgárságukat 1945-ben elvesztették. Magyar állampolgárságuk fennállását megállapító állampolgársági bizonyítvány kiadása helyett a kérelemre válaszul a BM Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal csupán egy tájékoztató levelet küldött, amely azonban a bíróság értékelése szerint nemleges tartalmú állampolgársági bizonyítványnak minősült, így bírósági felülvizsgálatára lehetőség volt. A Magyarok Világszövetsége a Nemzeti Jogvédő Alapítványt kérte fel a házaspár és további négy délvidéki magyar jogi képviselőre.

2005-ben Gaudi-Nagy Tamás mutatott rá tanulmányában arra, hogy a 1945-ben a terület visszacsatolásához kapcsolódó jogszabályok hatályon kívül helyezésével, az ismét elszakításra került területeken élő magyar állampolgárok magyar állampolgársága nem szűnt meg. Szerinte később pedig már nem született olyan jogszabályi rendelkezés, amely őket megfosztotta volna a magyar állampolgárságtól, kettős állampolgárságot kizáró államközi egyezmény sem került megkötésre Magyarország és Jugoszlávia között, ezért az 1941-ben visszatért délvidéki területeken élő magyarok és leszármazottaik, ma is magyar állampolgárnak tekintendők. A felperesek keresetüket erre alapozva terjesztették elő, de arra is hivatkoztak, hogy eljárási jogszabálysértés történt, mivel belügyminiszter számára jogszabály nem tette lehetővé, hogy az állampolgársági bizonyítvány kiadásának jogkörét más szervezetre delegálja.

A perben négy tárgyalás és számos eljárásjogi akadály felmerülése után született a mostani ítélet.

A 2006. júniusában tartott első tárgyaláson a hivatal érdemben vitatta a felperesek álláspontját: azonban a támadott tájékoztatással szemben az 1948-ban született állampolgársági törvény átmeneti rendelkezésére utalással állította: az 1941-ben visszatért, majd ismét elcsatolt területeken élő magyar állampolgárok állampolgársága elvesztett. A hivatal kérte fejenként tízezer forint perköltség biztosíték megfizetésre való kötelezését az időskorú, nyugdíjas magyar nemzetiségű, szabadkai felpereseket arra hivatkozva, hogy amennyiben elvesztésük lesznek, úgy az államnak nehéz lenne végrehajtania a terhükre megítélt ilyen esetben képletes mértékű perköltséget. Ez a felesleges és cinikus igény csak az időhúzást szolgálta és egyúttal azt fejezte ki, hogy a hivatal külföldinek tekinti az állampolgárságukért pereskedő magyarokat.

A perköltség befizetés indokoltsága tárgyában az Igazságügyi Minisztériumot kereste meg a bíróság, azonban röviddel

ezután a per félbeszakadt miután a perbeli alperesek (BM Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal, továbbá a belügyminiszter) az időközben 2006. június 9-én hatályba lépett a minisztériumok felsorolását módosító jogszabály (2006. évi LV. törvény) miatt jogutódlással megszűntek.

Felperesek még 2006 nyarán bevonták a jogutódokat a perbe és a 2006 november végén kiadott bírósági kötelezésre befizették a perköltség-biztosítékot, azonban többszöri sürgetést követően a következő tárgyalásra csak 2007. május 21-én került sor, amelyen már a per érdemében zajlott a tárgyalás, ítélethozatalra megérett az ügy, de a tárgyaló bíró ezt követően kilépett a bírói karból, bíróváltás történt. 2008. januárban a bíróság elbocsátotta a perből a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatalt. A 2008. április 18-ára kitűzött tárgyalás a BKV sztrájk miatt elmaradt.

A 2008. június 6-i tárgyaláson a felek fenntartották álláspontjaikat. A Kiss házaspárt képviselő Gaudi-Nagy kifejtette, hogy az önkényuralmi viszonyok között született, súlyosan diszkriminatív, állampolgárságról szóló 1948. évi LX. törvény rendelkezéseit a nemzeti érdekeknek megfelelően a jogállami elvek alapján kell értelmezni, ezért a revíziós törvény 1945-ben történt hatályon kívül helyezése a korábban megszerzett állampolgárság elvesztését nem eredményezhette. A minisztert képviselő hivatal jogtanácsosának álláspontja szerint a hatásköri jogszabályi hiányosságok miatt már több feljegyzést is intéztek a vezetés felé, de eddig semmi nem történt.

A bíróság ítéletének indokolásában rámutatott: az állampolgársági törvény 14. §-a kifejezetten a belügyminiszter hatáskörébe utalja az állampolgársági bizonyítvány kiállítását. A Legfelsőbb Bíróság kötelező erejű 1/2003. sz. jogegységi döntése értelmében a közigazgatási szerv hatáskörét csak jogszabály felhatalmazása esetén ruházhatja át. Az alperes csupán egy belügyminisztériumi Szervezeti és Működési Szabályzatot tudott felmutatni annak alátámasztására, hogy a hivatal jogosult volt az ügyben eljárni, azonban ez nem jogszabály, ezért önálló hatáskörrel, saját kiadmányozási joggal nem rendelkezett a BM Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal az állampolgársági bizonyítványokkal kapcsolatos ügyekben.

Az ügy és az ítélet lelibbentette a fátylat erről az évek óta folytatott jogellenes gyakorlatról, ilyen értelemben is jogfejlesztő hatással bírt. Ezek után megkerülhetetlen a megfelelő jogszabály megalkotása a hatásköri anomália feloldása érdekében.

Magyarország schengeni övezethez való csatlakozásával még körülményesebbé és nem utolsósorban költségesebbé vált az anyaországgal való kapcsolattartás. Koszovó függetlenné válásával és a szerbiai választásokat követően egyre fokozódik a délvidéki magyarokra nehezedő nyomás. A délvidéki magyarok már egyre kétségbeesettebb helyzetén a magyar állampolgárság biztosítása jelentősen javíthat, ezért a magyar államnak sürgető kötelessége a mielőbbi cselekvés ezen a téren. Megoldás lehet a Kiss házaspárhoz hasonló kérelmek kedvező elbírálása, tehát a magyar állampolgárságuk fennállásának elismerése, de a legbiztosabb megoldás a 2004. december 5-i népszavazás szerinti többségi népakaratnak megfelelő törvény mielőbbi megalkotása a magyar állampolgárság áttelepedés nélküli vissza-, illetve megszerzéséről az elszakított területeken élő magyarok számára.